מסורת השס

וכל דדמי ליה· כל שבועה לשעבר: משחק בקוביא· גזלן דרבנן הוא דאמרינן אסמכתא לא קניא אבל מדאורייתא לאו גזלן הוא: ביבי חנן· ר' יוסי אומר יחלוקו לו ר' מאיר אומר יחלוקו: נפיני· לשבועת הר סיני שהשביע הקב"ה את ישראל על לא תגזול והוא יפרע מן הכופר ממון לחבירו אבל ב"ד אין מזקקין לא לשבועה ולא לפרעון: נמחויב לה· על זה שהודה במקצת וכיון שאינו יכול לישבע שהרי חייב הוא, שלם: וכן היתומים כו'· מתני' היא בפירקין: אי נימא מן הלוה· אם הוציאו שטר עליו לא יפרעו אלא בשבועה יורשין המפורש במשנתנו "שבועה שלא פקדו אבא כו'": לא שנו· דבשבועה מיהת יפרעו יתמי מלוה שהוציאו שטר על יתמי לוה: כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה· (א) דמשעה שמת לוה אין לו למלוה ליפרע מן היתומים אלא בשבועה דקי"ל אין נפרעין מן היתומים אלא בשבועה: ואין אדם מוריש· לבניו ממון שהוא מחויב עליו שבועה אלמא הואיל והוא מחויב שבועה "שלא התקבלתי חוב זה" ויתומין אין יכולין לישבע כן אלא "שלא פקדנו אבא" ואין זו השבועה המוטלת על אביהם וגם יתמי לוה אין יכולין לישבע שפרעו אביהן, קאמר רב ושמואל שלא יפרעו אלמא המחויב שבועה ואין יכולין לישבע זה ולא זה סבירא לרב ושמואל חזרה שבועה לסיני ואין כאן לא שבועה ולא פרעון: ליאלס· דהא מודה דחטף ולא כל הימנו של כל חוטף לומר "שלי חטפתי": ליכא תרי סהדי· ומינו דאי בעי למימר לא חטפי מהימן כמי למימר דידי חטפי: לפטריה· משום דאי מינו: ליכא חד סהדא· ואי אמר "לא חטפתי" הוה בעי לאישתבועי להכחיש את העד: לישתבע· את השבועה שהעד מחייבו אינו יכול דהא מודה דחטף והעד מחייבו לישבע "שלא חטף" ונבי הך שבועה הוא פסול 'כגזלן' אלא כל שבועות' והא ליכא למימר לישתבע דדידיה חטף שאין זו שבועה המוטלת עליו: בין שניהם· אם בעלי הדין קיימין: מה לי הוא ומה לי אבוה· מאחר שהוא טוען טענת ברי למה אינו יכול לישבע: אבוה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כבר וכו' דמשעה שמת: (ב) תוס' ד"ה מתון וכו' לוקח מחייב שבועה משלם סלקא דעתא:

*וכל דדמי ליה: היה אחד מהן משחק בקוביא: הא תו למה ליה תנא פסולא דאוריית' וקתני פסולא דרבנן: היו שניהן חשודין: א"ל רבא לרב נחמן *הילכי תנן? א"ל לא ידענא, *הלכתא מאי? א"ל לא ידענא, איתמר אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: ר' יוסי אומר יחלוקו וכן תני רב זביד בר אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו איכא דאמרי תני רב זביד א"ר אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו, *אמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן ועובדא יחלוקו: חזרה שבועה למקומה: להיכן חזרה? א"ר אמי: רבותינו שבבבל אמרו חזרה שבועה לסיני רבותינו שבארץ ישראל אמרו *חזרה שבועה למחייב לה, אמר רב פפא *רבותינו שבבבל רב ושמואל, רבותינו שבארץ ישראל = ר' אבא, רבותינו שבבבל רב ושמואל *דתנן וכן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה *והיינן בה ממאן אילימא מלוה, אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה? אלא הכי קאמר *וכן היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה ורב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו *רבותינו שבארץ ישראל = רבי אבא *דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרב אמי יתיב ר' אבא קמיה אייתי חד סהדא דמחטף חטפא מיניה, א"ל אין חטפי ודידי חטפי, א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא: נימא ליה זיל שלים, ליכא תרי סהדי, נפטריה, איכא חד סהדא, נימא ליה זיל אישתבע, כיון דאמר "מידחטף חטפי" הוה ליה כגזלן, א"ר אבא הוה מחויב שבועה ואין יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע, אמר רבא כוותיה דרבי אבא מסתברא דתני רבי אמי שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין היכי דמי אילימא דאמר ליה "מנה לאבא ביד אביך" ואמר ליה "המשין אית ליה והמשין לית ליה", "מה לי הוא ומה לי אבוה, אלא לאו" דאמר ליה "מנה לאבא ביד אביך" אמר ליה "המשין ידענא והמשין לא ידענא" אי

הלכתא מאי ח"ל לא ידענא· והא דאמרי' בסמוך עבד רב נחמן חלוקו יחלוקו זה היה אח"כ והא דפריך מינה לקמן אם איתא אלמא מספקא ליה והא רב נחמן כו' ידע הש"ס דכי אמר אם יפיב ר' אבא קמיה· משמע שהיה תלמידו והא דקרי ליה לעיל ר' אמי רבותינו הכי נמי מלינו בפרק חבית (שבת דף קמו:) שקרא רב רבותינו לרב כהנא ורב אסי שהיו תלמידיו אבל קשה מפרק אלו מציאות (ב"מ דף כד:) דר' אמי אשכח פרגיות שחוטות בין טבריא לציפורי אתא לקמיה דר' אבא אמר ליה זיל שקול לנפשך אלמא לא היה רבי אבא תלמידו ולספרים דגרסי אתא לקמיה ר' אסי ניחא טפי דאע"ג דר' אמי היה יותר גדול מרבי אסי דבכל מקום מזכיר ר' אמי קודם ר' אסי ובהמיזקין (ניפין דף כד:) גמרא דהמטמא והמדמע והמנסך אמרינן ההוא דאתא לקמיה דר' אמי א"ל ר' אסי רבי אתה אומר כן מכל מקום היה תבירו והיה רבי אמי בא ליטול עלה ממנו ועוד י"ל דלאחר זמן היה ר' אמי רגיל והיו בחיים הדיינין לפניו*:

ביון דאמר חטפי הוה ליה כגזלן: פירש' בחזקת הבתים (ב"ב דף לד:): **מתוך** שאינו יכול לישבע משלם· דוקא בחשוד שלא יפקיעו ממונו ממנו ותקנו להפך שבועה אבל הכא ובחמשים לא ידענא משלם וה"ל במתני' כיון שמוטל על יתומין שבועת אביהם ואין יכולין לישבע משלמין כי הלוה לא שנא מחויב התובע שבועה ולא שנא מחויב הנתבע שבועה ואין יכול לישבע (ג) אותה שחייב אותו משלם הנתבע תימה דמשמע הכא דרב נחמן דעבד עובדא יחלוקו כר' יוסי דלית ליה דר' אבא וקשה לר"י דבפרק השואל (ב"מ דף נ: ושם) אמרי' אמתני' דשואל את הפרה שאלה חלי יום כו' לימא תיהוי תיובתא דר' יוחנן ורב נחמן דאמרי תרוייהו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור ומשני כגון שיש עסק שבועה ביניהן כדרבא דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים וחמשים איני יודע מאות שאינו יכול לישבע משלם והייט כר' אבא וי"ל דרב נחמן ודאי לית ליה דר' אבא אלא דמוקי מתני' דהשואל (שם) כר' מאיר וכמו שמפרש רבי אבא מילתיה דר' מאיר ואיהו סבר כר' יוסי והשתא נמי ניחא הא דלא מוכח בפ"ק דכתובות (דף יב: ושם) דהא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע דשמואל היא דלא מני מוקמי מתני' דהשואל כגון שיש עסק שבועה ביניהן וכדרבא דהא פליג הכא אדר' אבא והשתא ניחא דשמואל מוקי מתניתין כתנא דבסמוך ומסיי יע ליה לדר' אבא מיהו סבר כר' שמעון בר' טרפון דדרים לקרא למלתא אחריתי ופליג אדר' אבא ע"ק לר"י דבחזקת הבתים (ב"ב דף נ: ושם) משמע דהלכה כר' אבא דקאמר סברוה רבנן קמיה דאביי למימר הייט נסכא דר' אבא דעובדא דהתם ומסיק נמי אלא אי דמי הא דר' אבא כו' ואילו לקמן (דף מח ע"ב) אמרינן הא דיינא דעבד כרב ושמואל עבד ודעבד כר' אלעזר עבד ור' אלעזר סבר כר' אבא דמוטלין היתומין ולא מפסידין משמע דמילתא דרב ושמואל עיקר כמו ר' אבא ועוד תימה דבכל מקום קיימא לן כרב נחמן בדיני ולקמן קאמר דעבד כרב ושמואל עבד כר' אלעזר עבד ורב נחמן דאמר יחלוקו לא מדכר כלל משמע דלית הלכתא כוותיה ורבינו תם פירש בספר היישר דהלכתא כרב נחמן דאמר יחלוקו כשניהם חשודים דקיימא לן כוותיה בדיני וכר' אבא בנסכא דתמרי' בחזקת הבתים (שם) וכן בחמשים לא ידענא כדאמר רבא בהשואל (ב"מ דף מ: ושם) ורב נחמן נמי סבירא ליה כר' אבא בנסכא ובחמשים לא ידענא מתוך שאין יכול לישבע משלם וכ"ש נמי דהוה לן למימר כשהתובע מחויב שבועה דמפסיד אלא משום דשבועת התובע לא הוה אלא מדרבנן ואין מפסיד [ולא] משלם כשאין יכול לישבע אלא במחויב שבועה דאוריתא ולהכי היתומין מן היתומין ומת לוה בחיי מלוה לו בפוגם שטרו דהויא שבועה דרבנן נשבעין שבועת יורשין וגוטלין ולא מפסידין לרב נחמן ור' אבא ובשניהן חשודין מפסיד התובע חלי אף על גב דלא רמי עליה אלא שבועה דרבנן וטעמא משום דקנסוהו ליה לפי שהוא חשוד ולרב ושמואל לית להו דאפילו בשבועה דרבנן מתוך שאינו יכול לישבע מפסיד הכל ובשניהן חשודין נמי מפסיד התובע הכל דחזרה שבועה לסיני ובהיתומין מן היתומין דוקא לרב ושמואל עבד ולא

דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דר' אמי והוה ר' אבא יתיב קמיה אייתי חד שהדא דחטפה מיניה א"ל אין חטפי ודידי חטפי· א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא נימא ליה שלים ליכא שהדי דחטפה ליפטר הא איכא חד שהדא דחטפה ניחייביה משהיד עליה והוא אינו [מכחישו] אלא מונו אין חטפי ודידי חטפי הוה ליה כגזלן· א"ל ר' אבא הוה ליה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם: אמר רבא כותיה דר' אבא מסתברא שכל מחויב שבועה שאינו יכול לישבע משלם· דתני ר' אמי שבועת ה' תהיה בין שניהם· ולא בין היורשין היכי דמי זו השבועה שחייב האב וכיוצא בה היורש פטור· אי נימא דא"ל מנה לאבי ביד אביך וא"ל נ' אית ליה ואנא פרענא לך ונ' לית ליה מה לי הוא מה לי אבוה בטענת ברי קא אתו אלא לאו ברמעין

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ב מהל' טוען הלכה ב סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לב סעיף ב:

לה ב מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ז:

לו ג מיי' פי"ז מהל' מלוה הלכה ב סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קח סעיף ט:

לז ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף יא:

לח ה ו מיי' פ"ד מהל' טוען הלכה ה והלכה ז סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעיף טז:

נוטאלמקנה (דף ראי ב)

◇ ב' דרות איך לבנו אות המשנה: "לעיל תחנה חנה ובאיזה לתחתה"

① בתוכנו בפנ(נה ואמאנ) אינו מעלה

② דאמרי' ר' אבא (ל' אבא) מחוק טאינו יכול לישבע משלם

[וע"ע פוס' ב"ב לד· ד"ה הוה]

רבינו חננאל

ואכל· או שאכלתי ולא אכל הרי הוא כחשוד על שבועת כפירת ממון ונשבע שכנגדו ונוטל: אם היה משחק בקוביא ומלוה ברבית כו'· אסקנא תנא חשוד בשבועות ומלוה ברבית פסולי דאורייתא· וקתני נמי מפריחי יונים וסוחרי שביעית פסולי דרבנן: ירושלמי החשוד על השבועה מאימתי מקבלין אותו משיבוא לב"ד שאין מכירין אותו ויאמר להן חשוד אני: היו שניהן התובע והנתבע חשודין אמר רב נחמן ר' יוסי אומר יחלוקו· ועבד רב נחמן עובדא כר' יוסי דאמר יחלוקו: חזרה שבועה למקומה: ירושלמי רב הושעיה אמר קומי ר' אמי בשם רבנן דתמן חזרה שבועה לבעלין ממה דתשיר ולא יכול למישתבע ליה קום שלם ליאמר ר' אמי רבותינו שבבבל ומאן נינהו רב ושמואל אמרי חזרה שבועה לסיני· כדתרצי למתניתין· האי דתנן וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה· רב ושמואל דאמרי תרוייהו· לא שנו אלא דמת מלוה בחיי לוה שנשבעין יורשי לוה ונפרעין מיורשי לוה· אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואח"כ יפרע מהן· כדתנן אין נפרעין מנכסי יתומין אלא בשביעה ויכין שנתחייב שבועה ומת· אין אדם מוריש שבועה לבניו דהו"ל כאילו חזרה שבועה לסיני אין כאן דין שבועה, וכל כי האי גוונא פקעה מלוה· רבותינו שבא"י ומאן אינון ר' אבא אמרו חזרה שבועה למחייב לה· ואינו יכול לישבע משלם· דההוא גברא

מתנות

נסכא דר' אבא

מתנה

אילימא אלא אלא מאי בירור דאינו בזרק יש לאדם אות ביורשין